

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO
MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ, SUKURTŲ SIEKIANT GAUTI TIESIOGINES
IŠMOKAS IR PARAMĄ UŽ PLOTUS PAGAL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020
METŲ PROGRAMOS PRIEMONES, NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO**

2016 m. rugsėjo 28 d. Nr. 3D-560
Vilnius

Atsižvelgdama į Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-897 „Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių patvirtinimo“, nuostatas ir siekdama įgyvendinti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą,

t v i r t i n u Galimai neteisėtų sąlygų, sukurtų siekiant gauti tiesiogines išmokas ir paramą už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, nustatymo metodiką (pridedama).

Žemės ūkio ministrė

Virginija Baltraitienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos žemės
ūkio ministro
2016 m. rugsėjo 28 d. įsakymu
Nr. 3D-560

**GALIMAI NETEISĖTŲ ŠALYGŲ, SUKURTŲ SIEKIANT GAUTI TIESIOGINES
IŠMOKAS IR PARAMĄ UŽ PLOTUS PAGAL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020
METŲ PROGRAMOS PRIEMONES, NUSTATYMO METODIKA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Galimai neteisėtų sąlygų, sukurtų siekiant gauti tiesiogines išmokas ir paramą už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, nustatymo metodika (toliau – Metodika) nustato kriterijus, kuriais remiantis būtų nustatomi pareiškėjai arba paramos gavėjai, galimai neteisėtai sukūrę sąlygas tiesioginėms išmokoms (toliau – TI) ir paramai už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos, patvirtintos 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2015)842 (toliau – KPP), priemones gauti.

2. Metodika parengta vadovaujantis 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 1 skyrius, 1 tomas, p. 340), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL 2013 L 347, p. 549), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2016 m. gegužės 18 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 2016/1237 (OL 2016 L 206, p. 1), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentas (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009 (OL 2013 L 347, p. 608), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2015 m. gruodžio 2 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 2016/142 (OL 2016 L 28, p. 8), Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymu (toliau – PVM įstatymas), Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymu (toliau – SVVI), atsižvelgiant į 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos (toliau – EK) rekomendacijas Nr. 2003/361/EB dėl mikroįmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių (toliau – MVI) apibrėžimo (toliau – EK rekomendacijos), KPP, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – KPP administravimo taisyklės), Paramos už žemės

ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-897 „Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių patvirtinimo“ (toliau – TI administravimo ir kontrolės taisyklės), Standartu LST EN 31010:2010 „Rizikos valdymas. Rizikos vertinimo būdai“, 2013 m. rugsėjo 12 d. Europos Teisingumo teismo (toliau – ETT) sprendimu byloje Nr. C-434/12, 2014 m. vasario 27 d. ETT sprendimu byloje Nr. C-110/13 bei ETT rekomendacijomis dėl bylos Nr. C-434/12 ir sprendimo Nr. C-110/13 (toliau – ETT rekomendacijos).

3. Metodika turi vadovautis Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai), administruojantys **Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškas** (toliau – paraiška) (jeigu Metodikoje nurodytos paraiškų įvertinimo tvarkos taikymas numatytas atitinkamos paramos teikimo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose).

4. Metodikoje vartojamos specialiosios sąvokos bei sutrumpinimai:

4.1. **Galimai neteisėtos sąlygos** – fizinių arba juridinių asmenų tarpusavyje ir (arba) su trečiaisiais asmenimis sąmoningai derinamos sąlygos, kuriomis gali būti siekiama įgyti paramos tikslams prieštaraujantį pranašumą.

4.2. **Galimai neteisėtų sąlygų rizikos kriterijus** (toliau – rizikos kriterijus) – Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos vertinimo dėl pareiškėjo sukurtų galimai neteisėtų sąlygų siekiant gauti paramą požymis.

4.3. **Susiję asmenys** – fiziniai ar juridiniai asmenys, kaip apibrėžta SVVĮ, PVM įstatyme ir (arba) kaip nurodyta EK rekomendacijose ir (arba) ETT sprendimuose.

4.4. kitos šioje Metodikoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatyme, KPP administravimo taisyklėse, KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse, TI administravimo ir kontrolės taisyklėse bei kituose ES ir nacionaliniuose teisės aktuose, o bendrosios sąvokos atitinka Metodikos 2 punkte nurodytuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

RIZIKOS KRITERIJŲ NUSTATYMO PRINCIPAI

5. Administruojant einamųjų metų paraiškas, vadovaujamosi Metodikos 1 priede nurodytais atrankos rizikos kriterijais, kuriuos reikia įvertinti atrenkant paraiškas. Pagal atrankos rizikos kriterijus paraiškos atrenkamos ir analizuojamos remiantis duomenimis, esančiais Agentūros informacinėse sistemose, kitais registrais ir (arba) kitų institucijų pateiktais papildomais

dokumentais. Remiantis atrankos rizikos kriterijais, būtina išnagrinėti paraiškos ir pareiškėjo (jo įgalioto asmens) ryšius su kitomis paraiškomis ir pareiškėjais (įgaliotais asmenimis), kurie tarpusavyje yra susiję:

5.1. geografiniais ryšiais;

5.2. ekonominiais ryšiais;

5.3. funkciniais ryšiais;

5.4. kitais ryšiais.

6. Atrankos rizikos kriterijų vertinimas vykdomas vadovaujantis Metodikos 1 priede pateiktu aprašymu.

7. Vertinant paraiškas pagal Metodikos 1 priede nurodytus atrankos rizikos kriterijus atsižvelgiama, ar pareiškėjas yra fizinis arba juridinis asmuo ir pagal kokią paramos priemonę ir (arba) veiklą, ir (arba) schemą teikiama paraiška. Juridinių asmenų atveju, jei juridinių asmenų grupėje bent viena paraiška atitinka ne mažiau kaip 1 (vieną) Metodikos 1 priede nurodytą atrankos rizikos kriterijų, o fizinių asmenų atveju, jei fizinių ir juridinių asmenų grupėje bent viena paraiška atitinka ne mažiau kaip 3 (tris) Metodikos 1 priede nurodytus atrankos rizikos kriterijus, remiantis Metodikos 1 priede pateiktais aprašymais, toliau vertinama pagal Metodikos 2 priedą.

8. Jei paraiška atitinka KPP priemonių įgyvendinimo ir (arba) TI administravimo ir kontrolės taisyklėse nustatytas tinkamumo gauti paramą sąlygas ir reikalavimus, tačiau taip pat atitinka ne mažiau kaip 3 (tris) Metodikos 2 priede išvardytus pagrindinius rizikos kriterijus (atitiktis kriterijams „Susiję asmenys, susijusios ir partnerinės įmonės (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys)“ ir „Produkcijos realizacija“ yra privaloma), laikoma, kad pareiškėjas sukūrė galimai neteisėtas sąlygas siekdamas gauti paramą, tačiau, atsižvelgiant į ETT sprendimus bylose Nr. C-434/12 ir Nr. C-110/13 bei ETT rekomendacijas, prieš konstatuojant nustatytas galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą turi būti papildomai įvertinami:

8.1. objektyvūs elementai, kuriais remiantis daroma išvada, kad nebus galima pasiekti reglamentuose, KPP ar TI administravimo ir kontrolės taisyklėse nurodytų tikslų;

8.2. subjektyvūs elementai, kuriais remiantis daroma išvada, kad buvo sukurtos galimai neteisėtos sąlygos, t. y. turi būti surenkami objektyvūs įrodymai, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad būta sąmoningo asmenų veiksmų derinimo galimai neteisėtai sukuriant sąlygas, reikalingas paramai gauti.

9. Tiriant objektyvius ir subjektyvius elementus, kaip nurodyta Metodikos 8.1 ir 8.2 papunkčiuose, esant poreikiui, Agentūra gali prašyti pateikti papildomų dokumentų ar paaiškinimų (pvz. įrangos ir technikos naudojimas). Tiriant šiuos elementus, taip pat gali būti atsižvelgiama į visus galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą sukūrimo metus.

10. Kai paraiška atitinka Metodikos 2 priede nurodytus 3 pagrindinius rizikos kriterijus (atitiktis kriterijams „Susiję asmenys, susijusios ir partnerinės įmonės (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys)“ ir „Produkcijos realizacija“ yra privaloma), tačiau pritrūkstant įrodymų, kad pareiškėjas sukūrė galimai neteisėtas sąlygas siekdamas gauti paramą, paraiška įvertinama, kaip atitinkanti KPP priemonės įgyvendinimo ir (arba) TI administravimo ir kontrolės taisyklėse nustatytas tinkamumo gauti paramą sąlygas ir reikalavimus. Agentūros informacinėse sistemose tokia paraiška pažymima, kaip rizikinga dėl galimai neteisėtai sąlygų gauti paramą.

11. Nustatydamą galimai neteisėtas sąlygas, Agentūra gali remtis ne vien tokiais elementais, kaip geografiniai, ekonominiai, funkciniai ir teisiniai ir (arba) asmeniniai su panašiomis Paraiškomis susijusių asmenų ryšiai, bet ir požymiais, kuriais įrodoma, kad būta sąmoningo asmenų veiksmų derinimo (pvz., tarp pareiškėjų nustatomas veiksmų koordinavimas, sukuriant galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą).

12. Nustačius, kad pareiškėjas sukūrė galimai neteisėtas sąlygas siekdamas gauti paramą, paraiška įvertinama, kaip neatitinkanti KPP priemonės įgyvendinimo taisyklėse ir (arba) TI administravimo ir kontrolės taisyklėse nustatytų tinkamumo gauti paramą sąlygų ir reikalavimų. Agentūra apie tokias paraiškas informuoja teisėsaugos institucijas.

13. Pareiškėjams, sukūrusiems galimai neteisėtas sąlygas, parama nėra teikiama, o jau išmokėta paramos suma yra susigrąžinama, kaip numatyta atitinkamos paramos teikimo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Metodika gali būti keičiama, tikslinama arba atnaujinama, pasikeitus teisės aktams, galintiems turėti įtakos sprendimams dėl paramos suteikimo arba tinkamo paramos paraiškų administravimo.

15. Šios Metodikos nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja Europos Sąjungos reglamentams ir kitiems Lietuvos Respublikos teisės aktams.

16. Jei atitinkamos paramos teikimo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatomas kitoks nei šioje Metodikoje teisinis reguliavimas, vadovaujamosi šių teisės aktų nuostatomis.

Galimai neteisėtų sąlygų, sukurtų siekiant gauti tiesiogines išmokas ir paramą už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, nustatymo metodikos
1 priedas

ATRANKOS RIZIKOS KRITERIJAI

Atrankos rizikos kriterijai	
Eil. Nr.	A. GEOGRAFINIAI RYŠIAI
1.	Sutampa kontaktiniai duomenys (adresas, telefonas, el. paštas, faksas, pašto dėžutė, ūkininko ūkio registracijos vieta, valdos adresas) (bent vienas iš jų).
	B. EKONOMINIAI RYŠIAI
2.	Sutampa paraiškose nurodytas banko sąskaitos numeris.
3.	Nustatomas galimas valdos dalinimas, siekiant gauti didesnę paramos sumą.
	C. FUNKCINIAI RYŠIAI
4.	Sutampa deklaruotų pasėlių kultūros ir vykdomos žemės ūkio veiklos pobūdis (pvz., javai, sodininkystė, uogininkystė, daržininkystė ir kt.) (daugiau kaip 50 proc. bendro deklaruoto ploto sudaro konkreti žemės ūkio šaka).
	D. KITI RYŠIAI
5.	Pareiškėjų ūkininkų ūkiai įregistruoti tuo pačiu metu (tais pačiais metais, tą patį mėnesį ir tą pačią dieną).
6.	Pareiškėjų (fizinių ir (ar) juridinių asmenų) valdos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre įregistruotos tais pačiais metais, tą patį mėnesį ir tą pačią dieną.
7.	Pareiškėjų pavardės turi tą pačią šaknį (fiziniai asmenys) arba pavadinime yra besikartojantis duomuo (juridiniai asmenys).
8.	Sutampa įgaliojimo numeris.

1. Paraiškas pateikusių juridinių asmenų (galioja visoms paramos priemonėms ir (arba) veikloms, ir (arba) schemoms) atveju sutikrinami atrankos rizikos kriterijai bendrai juridinių asmenų grupėje. Jei iš atrankos rizikos kriterijų atitinka bet kuris 1 (vienas) atrankos rizikos kriterijus, toliau atliekama detali atrinktų pareiškėjų analizė pagal Metodikos 2 priede nurodytus pagrindinius rizikos kriterijus.

2. Paraiškas pateikusių fizinių asmenų atveju atrankos rizikos kriterijai tikrinami pagal priemones ir (arba) veiklas, ir (arba) schemas individualiai (fizinių ir juridinių asmenų grupėje):

2.1. TI schemoms „Išmoka už pirmuosius hektarus“ ir „Išmoka jaunajam ūkininkui“ bei KPP priemonei „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ pirmiausia

nustatomi pareiškėjai, kurie galimai skaldė valdas (3-ias atrankos rizikos kriterijus). Atrinktos paraiškos toliau tikrinamos pagal likusius atrankos rizikos kriterijus. Jei iš atrankos rizikos kriterijų atitinka bet kurie 3 (trys) atrankos rizikos kriterijai, toliau atliekama detali atrinktų pareiškėjų analizė pagal Metodikos 2 priedo pagrindinius rizikos kriterijus.

2.2. KPP priemonei ir (arba) veiklai „Ekologinis ūkininkavimas“ ir (arba) „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ pirmiausia patikrinamos paraiškos pagal atrankos rizikos kriterijus. Jei iš atrankos rizikos kriterijų atitinka bet kurie 3 (trys) atrankos rizikos kriterijai, toliau atliekama detali atrinktų pareiškėjų analizė pagal Metodikos 2 priedo pagrindinius rizikos kriterijus.

Galimai neteisėtų sąlygų, sukurtų siekiant gauti tiesiogines išmokas ir paramą už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, nustatymo metodikos
2 priedas

PAGRINDINIAI RIZIKOS KRITERIJAI

Tuo atveju, jei paraiškos atitinka Metodikos 1 priedo lentelėje nurodytus atrankos rizikos kriterijus, vertinami šie pagrindiniai rizikos kriterijai, nustatant galimai neteisėtas sąlygas, kurios buvos sukurtos siekiant gauti paramą:

1. kriterijus „SUSIJĘ ASMENYS, SUSIJUSIOS IR PARTNERINĖS ĮMONĖS (TEISINIS IR (ARBA) ASMENINIS RYŠYS)“, atsižvelgiant į tai, ar:

- kelių skirtingų paraiškas pateikusių juridinių asmenų direktoriumi ir (arba) akcininku, ir (arba) pajininku yra vienas ir tas pats fizinis arba juridinis asmuo (pvz., pagal Agentūros informacinėse sistemose esančius duomenis, kitus registrus ir (arba) pateiktus papildomus dokumentus);

- fizinis asmuo (pareiškėjas) yra kito juridinio asmens (pareiškėjo) direktorius ir (arba) akcininkas, ir (arba) pajininkas;

- fiziniai asmenys, t. y. pareiškėjai, yra susiję artimais giminystės ar svainystės ryšiais, kaip nurodyta PVM įstatymo 2 straipsnio 31 dalies 1, 2, 3 punktuose;

- juridiniai ir fiziniai asmenys yra susijusios arba partnerinės įmonės, kaip nurodyta SVVI, PVM įstatyme, ETT sprendimuose (pavyzdžiui sprendime byloje Nr. C-434/12) ir EK rekomendacijose;

2. kriterijus „PRODUKCIJOS REALIZACIJA“ – tikrinama pareiškėjų komercinė veikla (pvz., pirkimo–pardavimo sutartys, PVM sąskaitos faktūros, kt.), t. y. sudarytos užaugintos produkcijos pardavimo sutartys tarp pareiškėjų (ar užauginta produkcija yra parduodama susijusiems fiziniams ir (ar) juridiniams asmenims). Tais atvejais, kai nepateikiami produkcijos realizavimo dokumentai arba kai jų nėra, laikoma, kad pareiškėjas atitinka šį kriterijų;

3. kriterijus „SANDĖLIAVIMO arba SAUGOJIMO VIETA“ – tikrinama, ar nesutampa produkcijos sandėliavimo arba saugojimo vieta (pvz., nustatoma atliekant patikrą vietoje);

4. kriterijus „VALDOS DALINIMAS“ – pasitvirtinęs valdos dalijimo faktas yra pagrindžiamas dokumentais. Juridinių asmenų atveju taip pat tikrinama, ar juridinis asmuo nebuvo padalintas (pvz., nuo didelės veikiančios įmonės atskirta nauja įmonė, registruota Juridinių asmenų

registre) ir ar visi naujai įregistruoti juridiniai asmenys tęsia vienodas arba viena kitą papildančias veiklas. Taip pat tikrinama, ar pareiškėjai kuria naujas valdas.

5. kriterijus „VEIKLOS TĖSTINUMAS“ – nustatomas laikotarpis, per kurį galimai neteisėtos sąlygos buvo sukurtos, t. y. ar per einamuosius ir praėjusius metus buvo įregistruoti juridiniai asmenys (aktualu tik juridiniams asmenims).
